

Hilhorst, van boerderij naar landgoed

Het landgoed Hilhorst aan de Boshoek in Gelselaar is nog maar relatief kort een landgoed. Het ontstond in 2006 toen de huidige eigenaren Jan en Brendie Hilhorst bij gebrek aan opvolging voor hun boerderij de 40 ha land indeelden in een derde bosgrond, een derde cultuurgrond en een derde nieuwe natuur.

Het verhaal begint aan het einde van de 14 eeuw. In 1395 verpand Johan Sobbe, met toestemming van zijn schoonbroer Everd van Limborch, aan zijn neef Hinrich III van Ghemen al zijn erf en goed, mensen en tienden in de heer van Borculo, waaronder het hof te Laerbergh en het hof te Hilhorst. De prijs bedroeg destijds 1000 Rijnse guldens. Johan was de zoon van ridder Engelbert Sobbe, bezitter en pachter van veel onroerend goed. In 1411 verkoopt Johan Sobbe de boerderij te Loersberg met het hof te Hilhorst met de tienden en horigen aan zijn neef, ridder Hynrike, heer van Ghemen. Door het huwelijk van zijn dochter Anna met Everwijn II, graaf van Bentheim, komen de Laarhorst en Hilhorst onder het graafschap Bentheim te vallen.

In 1456 verschijnt de naam Helhorst (Hilhorst) voor het eerst in het pachtersrijtje. Het is Johan ter Art, genaamd Helhorst die de boerderij hof te Hilhorst pacht. In 1780 dragen de graaf en gravin van Bentheim Tekelenborg aan de echtelieden Arend Hilhorst en Janna Schreurs het dominium directum met alle regten en geregtigheden over. Daarmee verdwijnt Bentheim uit beeld. Een jaar later gaat het goed over naar zoon Harmen Hilhorst. Het wordt getaxeerd op 22.300 gulden. Harmen echter verkoopt het goed in 1825 aan Twickel en pacht het weer terug. Veel boeren konden destijds het hoofd niet boven water houden en verkochten aan Twickel. Erve Hilhorst, evenals de erven Benneker, Harmelinck, Laarberg en Scholte, behoorde oorspronkelijk

tot het landgoed Weldom. In 1834 werden deze erven bij het nieuw aangekochte landgoed Nettelhorst gevoegd, eigendom van Twickel.

Boshoek verhard

Pas in 1920 komt de boerderij weer terug in handen van een Hilhorst. Garrit Hilhorst, grootvader van de huidige bezitter Jan Hilhorst (76), koopt het dan terug van Twickel. De door de Oktoberrevolutie waardeloos geworden Russische aandelen noodzaakte de toenmalige Twickel baron van Heeckeren van Wassenaer in 1919 en 1921 om een groot deel van zijn bezittingen te verkopen. Het was ook de tijd dat de wegen nog nauwelijks verhard waren. De Aaftinksweg was oorspronkelijk een Hessenweg, een handelsroute. De Boshoek niets meer dan een zandpad. Pas in 1959 zou er verhard worden. “Mijn vader moest er 10.000 gulden aan meebetalen en was bovendien dat stuk land kwijt.”

Jan is geboren en getogen op de boerderij Hilhorst. Zijn vrouw Brendie (72) komt van een boerderij noordelijk van Gelselaar. “Deze boerderij behoorde vroeger toe aan het graafschap Bentheim en later aan Twickel,” weet Jan.

“Toen Twickel Hilhorst kocht, had het 50 ha land. Toen mijn opa het terugkocht, had hij nog maar 27 ha. Het was de tijd dat Twickel veel boerderijen en losse gronden verkocht.”

Van die 27 ha was 7 ha bosgrond en de rest cultuurgrond, met grasland en akkerland voor rogge en haver. De levende have bestond uit 15 koeien en diverse varkens. Toen Jan en Brendie het boerenbedrijf in 2005 stopten, had de Hilhorst 40 ha grond en 60 melkkoeien.

*“Het was de tijd dat
Twickel veel boerderijen
en losse gronden verkocht.”*

NSW landgoed

Het gebrek aan opvolging betekende niet dat ze hun bezit wilden verkopen. “Doorboeren ging niet meer. Ik had geen zin om een nieuwe melkstal te bouwen als er toch geen opvolging was. Wel heb ik nog tot 2018 jongvee aangehouden. Intussen moesten we dus het roer omgooien en het liefst zonder boekhouder,” zegt hij met een knipoog. Ze besloten een aanvraag voor een NSW landgoed te doen. Dit is een type landgoed dat onder de Natuurschoonwet van 1928 valt. Om daaronder te kunnen vallen, moet (een deel van) het landgoed uit een natuurterrein, bos en/of landbouwgrond bestaan. De eigenaar krijgt bovendien fiscale voordelen om dit te realiseren.

Tuinieren in een grote tuin

Het bestaande land werd opgedeeld in een derde cultuurgrond, een derde bos en een derde nieuwe natuur. “We hebben bijvoorbeeld poelen aangelegd en ons aangesloten bij het klompenpad Boereneschpad tussen Noordijk en Gelselaar. Verder hebben we ons aangesloten bij het initiatief Zonnebloemlint Berkelland en verbouwen we koolzaad en tarwe.” Jan erkent dat mais meer zou opbrengen, maar de kleurpracht van het koolzaad en de wuivende tarwehalmen doen veel passanten stilstaan. Bovendien wordt van het koolzaad over de grens koolzaadolie geproduceerd. “Eigenlijk is het tuinieren in een grote tuin”, zo omschrijft hij hun bezigheden. Toch ziet hij ook schaduwkantjes aan het beheren van een landgoed. “De poelen hebben wij teruggebracht. Mijn opa verruilden ze destijds voor bos

en jeneverstruiken. De subsidie hiervoor echter is verminderd. Na de standaard subsidieperiode werden het ineens ‘zoete plassen’ in plaats van poelen, dat scheelde 1000 euro subsidie.”

Gedichten Hermien Banning-Eggink

De boerderij herbergde tijdens de Twee Wereldoorlog zowel onderduikers als evacués. “Mijn vader moest graafwerkzaamheden in Zevenaar verrichten voor de Duitsers en nam zes kinderen als evacués mee,” vertelt Jan. Ze sliepen in het varkenshok. We hadden ook vier onderduikers. Die sliepen in het bos. Eén ervan, A.J. Eggink, kwam uit Geesteren.” Zijn dochter Hermien Bannink-Eggink schreef er later gedichten over. Het gedicht ‘Mien va in oorlogs tied’ verhaalt van het verblijf in het bos aan de Boshook: ‘Langer dan een jaar, sliepen zee, in Gelster, met and’re onderdukers in de Boshook, in een gat in de grond...’ Een ander gedicht van Hermien Bannink-Eggink hangt ingelijst in de gang en is genaamd: ‘De Boshook’. Daarin staan onder andere de volgende strofen: ‘De Boshook, zo vaedig zo rustig, op ’t oge in het waen in wat was. Een stek een onderduukplek.’ en ‘Deur de Boshook, deur de mensen dee daor woonden dee waegde gingen. Waordeur mien va de dans kon ontspringen.’

En naar de toekomst? Helemaal zeker weten ze het niet, maar ze hopen dat het landgoed wordt voortgezet. Het zou dan ook de eerste vererving worden. Hun dochter bijvoorbeeld woont sinds 2013 in het achterhuis, maar het knaagt nog steeds dat de gemeente destijds niet wilde meewerken aan een tweede huisnummer. “De natuur moet meer ruimte krijgen en het platteland moet leefbaar blijven. Er is bovendien woningnood. Het is een mooie theorie, maar de praktijk is weerbarstiger. Er mag best meer aandacht zijn voor bewoning en beheer van het platteland, ook financieel. Zeker als je vrijwillig afstand doet van je boerenbedrijf.”

* De historie is afkomstig van de fam. Hilhorst en Heimen Peteris. .

